
ÉVFORDULÓ

HÍD-JUBILEUM SZABADKÁN

Október 29-én folyóiratunk Szerkesztő Tanácsa Szabadkán megtartott díszülésen emlékezett meg indulásunk 45. évfordulójáról. A Szabó Ida elvtársnő vezette ünnepi ülésen hangzott el dr. Bányai János főszerkesztő beszámolója, s erről az ülésről küldtük az alábbi táviratot Josip Broz Tito köztársasági elnöknek.

Kedves Tito Elvtárs!

Fennállásának 45. évfordulóját ünnepli a jugoszláviai magyarok irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirata, a forradalmi múltú HÍD. A jubileum tiszteletére Szabadkán megtartott szerkesztő tanácsi díszülés résztvevői: közéleti munkások, írók és művészek, felidézve a folyóirat történetét, még egyszer megerősödtek abban a meggyőződésükben, hogy a HÍD története legszorosabban összefügg a vajdasági és jugoszláviai munkásmozgalom fejlődésével, harcaival és győzelmeivel, s hogy a múltban és ma is mindig azokat az eszméket terjesztette és terjeszti, amelyek az Ön korszakát jelölik Jugoszlávia népeinek és nemzetiségeinek legújabb történetében.

A HÍD már a háború előtt is a JKP legális magyar nyelvű szócsöve volt, s erős hidat képezett a munkások, parasztok és a haladó értelmiség között. A HÍD tehát gazdag hagyományra tekint vissza, s kétségtelen, hogy mai törekvései osztályjellegű örökségből erednek. A HÍD ma a korszerű irodalmat támogatja, ami egyaránt megmutatkozik a hagyományápoló és -feltáró, valamint a kortárs irodalmat bemutató és serkentő tevékenységében. Konceptiójának ez meghatározó mozzanata. Noha a HÍD elsősorban a jugoszláviai magyar irodalmat és társadalomtudományt ápoló folyóirat, nyílt Jugoszlávia minden népe és nemzetisége irodalmi és művészeti törekvései felé, mint ahogy nyílt a szomszédos irodalmak és mindinkább az el nem kötelezett országok irodalma felé is.

Örülünk annak, hogy jelentős jubileumunkat egy még jelentősebbel együtt, a Jugoszláv Kommunista Párt, a

Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetség, a forradalmi szakszervezet és a haladó nőmozgalom létrehozásának 60. évfordulójával együtt ünnepelhetjük, s hogy munkánkban az Ön fáradhatatlan alkotómunkája is ihlet. Ennek az örömteli érzésnek tudatában küldjük jókívánságainkat Önnek, erőt, egészséget kívánva további forradalmi jelentőségű munkájához.

Szabadka, 1979. október 29-én

*A HÍD Szerkesztő Tanácsa
díszülésének részvevői*

45 ÉVES A HÍD

A ma negyvenöt éves *Híd* első száma 1934 májusában jelent meg a Népkör köré tömörülő fiatalok lapjaként, Szabadkán. A lapindító fiatalok haladó gondolkodása, a társadalmi kérdések iránti érzékenysége készítette elő a folyóirat hamarosan bekövetkező balra tolódását, és azt, hogy a *Híd* a közeljövőben, már 1936-ban, amikor a szerkesztést Simokovics Rókus, majd pedig Mayer Ottmár veszi át, a párt közvetlen befolyása alá kerüljön és Pap Pál hathatós segítsége mellett a Jugoszláv Kommunista Párt folyóirata legyen. Ettől kezdve a *Híd*, ahogyan azt már a négy évtizedes jubileumon megállapították, „a Jugoszláv Kommunista Párt szócsöveként valóban az ár ellen úszott a második világháború előestéjén, olvasóit, zömében gyári és földmunkások antifasiszta szellemen nevelte, merészen kiállt a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúságának a párt kidolgozta politikája mellett, eszmei engedmények nélkül volt osztályelkötelezett, szocialista eszmét és tudást terjesztett a terror és diktatúra nehéz napjaiban, merészen szolgálta a munkásosztály érdekeit, az osztályharcot, a pártot.”.

Ezért jelent számunkra külön felelősséget, de bátorítást is a további munkához, hogy a 45 éves *Hídről* a Jugoszláv Kommunista Párt, a JKSZ, a Jugoszláv Kommunista Ifjúsági Szövetség és a forradalmi szakszervezetek hatvanéves évfordulójának keretében beszélhetünk. S külön jelentősége van annak a ténynek is, hogy a folyóirat éppen abban az időben követi következetes bátorsággal és eszmei tisztánlátással a párt irányvonalát, amikor a JKP élére Josip Broz Tito kerül, jövőt formáló éleslátással alakítva ki a párt válaszait a legégetőbb társadalmi kérdésekre.

A történelmi tényeknek és adatoknak ez az összefüggése nemcsak azt jelzi, miként kell szólni a háború előtti *Hídről*, hogyan kell szerkesztési gya-

korlátát, tartalmát és mozgalmi kötődéseit elemezni, hanem arra is rávilágít, hogy milyen örökséget hagyományozott ránk a folyóirat megjelenésének háború előtti évfolyamaiból. Ennek az örökségnek számottevő tartalmi vonatkozásai vannak, hiszen a harmincas évek második felétől kezdődően a *Híd* lapjairól egy korszak munkásmozgalmának legfontosabb tényei szólnak hozzánk, kései olvasókhoz. A tényeken, az adatokon, a tartalmi vonatkozásokon túlmenően irányadó számunkra az az erkölcsi többlet is, példamutató, az a mozgalmi és értelmiségi magatartás, a bátorság és következetesség, ami e korszak *Hídjának* minden írását és akcióját, nézetét és törekvését áthatotta. Ez az emberi és etikai minőség, a Pap Pál megfogalmazta ár ellen úszó vállalása és e vállalás méltósága látható meg és ismerhető fel abban az örökségben, aminek forrásaihoz mindig, folytonosan vissza kell térni. Tapasztalatokért és példákért, bátorításért és hitért.

A 45 év, a korábbi jubileumokkal együtt, éppen azért oly jelentős dátuma a folyóirat mai életének, mert lehetőséget nyújt a múlt felidezésére, az örökség újbóli időszerűsítésére és elsajátítására, de egyúttal a mai feladatok megfogalmazására is, valamint a jövőbe tekintésre, ami a régi *Hídhöz* oly közel állt.

(A *Híd* irodalma és a szépirodalom) 45 év egy folyóirat életében valóban nagy idő, ha tudjuk, hogy az irodalmi folyóiratok — jeles kivételtől eltekintve — viszonylag rövid idő alatt elérhetik vállalt — irodalmi — céljaik és szándékaik megvalósulását, azután megszűnnek, nemegyszer feledésbe is merülnek, újabb és életrevalóbb irodalmi törekvéseknek adva át helyüket. A *Híd* megjelenésének első időszakában nem volt „szabályos” irodalmi folyóirat, 45 éve mégis a megszűnés e természetes (irodalomtörténeti) folyamatának meggyőző cáfolata. Nem egyszerűen a múlt évek túlélésével cáfolta meg e törvényszerűséget, hanem egész létezésével, szellemiségével, és elkötelezettségével. Megalapításának napjaitól a megszállók bevonulásával egyidejű megszüntetéséig, szerkesztőinek és munkatársainak kivégzéséig felkészült erre a cáfolatra. Mégpedig oly módon, hogy nem rövid életű, könnyen „elfonnyadó” irodalmi célokat tűzött maga elé, hanem messzire mutató társadalmi feladatokat vállalt, a történelem alakításának felelősségével a kor haladó gondolataiból fakadókat, szoros összefüggésben a harmincas évek utolsó harmadában felerősödő, Tito vezette párt céljaival és ideológiájával, az osztályharcral és a munkásmozgalommal. A földmunkások, a munkásosztály, a nincstelenek sorskérdéseiről szolt, tények és közvetlen életélmények birtokában, tudósítások és társadalmi diagnózisok formájában, a társadalmi élet és az osztályharc marxista elemzésének és bírálatának eszközeivel.

Ez annál is inkább jelentős, mert a harmincas éveknek ebben az idő-

szakában, a folyóirat történetének hőskorában, a társadalmi kérdések egyre élesebb formában merülnek fel, a fasizmus spanyolországi népellenes győzelmé után újabb háborúra készül, az életben és a történelemben való tájékozódás és tisztánlátás mind nehezebbé válik, az osztályharc megszervezése és irányítása mind összetettebbé, de annál sürgetőbbé és mulaszthatatlanabbá is. Ebből következően a párt mind több feladatot vállal és teljesít, az égető kérdésekre adott pontos válaszaival a tömegek mind szélesebb körében tud hatni. Többek között a *Híd* útján is. Hiszen attól kezdve, amikor a *Híd* a párt szócsöve lesz, egyidejűleg megszűnik „nyomtatvány” lenni, mozgalommá alakul át. *Híd* nincs *Híd*-mozgalom nélkül, fogalmazódik meg a harcos jelszó, s fejeződik ki — a párt irányításával — egyre közvetlenebbül és hangosabban a folyóirat lapjain, de ugyanakkor a folyóirat létét feltételező szervezeti formákban is, a mind szélesebb körű munkatársi gárdában, az egyre népesebb olvasótáborban és a terjesztő bizottságokban. Minden száma az osztályharc egy-egy jövőbe mutató eseménye, kiterjedt terjesztőhálózata a mozgalmi munka és a pártszervezés egyik sajátos formája. Szerkesztői és munkatársai mind közelebb kerülnek az olvasókhoz, akik „szalmakazlak tövében” egymásnak olvassák fel, majd vitatják meg a folyóirat mind nagyobb társadalmi és történelmi térségeket, egyre összetettebb szellemi értékeket befogadó és közvetítő cikkeit, írásait.

Hol van ebben a napról napra fokozódó harcban az irodalom, a szépirodalom helye? Hogyan és miben mutatkozik meg ebben az időszakban a *Híd* irodalmisága?

Mielőtt válaszolnánk érdemes egy pillantást vetni a folyóirat valamelyik háború előtti évfolyamára. Az 1938-ról már a következő év januárjában ezeket az adatokat tárják az olvasó elé: ebben az évben a *Híd* 424 oldalon jelent meg, 75 író 185 cikkét és 4 képzőművész 5 reprodukcióját közölte. „A közlemények negyedrésze szépirodalom” — állapítja meg az évfolyamról készült Beszámoló. Majd hozzáteszi: „Háromnegyedet értekezések, ismeretterjesztő társadalomtudományi és közgazdasági írások teszik.” Aligha mondhatjuk meg, sok vagy kevés az összterjedelemben a negyedrészes szépirodalom. Annyi azonban nyilvánvaló, hogy az értékelő próza, elsősorban a társadalomtudomány hangsúlyozott formában van jelen a háború előtti *Híd*-ban, ami a tudatos szerkesztés azon szempontjára mutat rá, miszerint az égető társadalmi kérdések fogalmi nyelven való felvetése és megválaszolása fontosabb feladat abban az időszakban, mint a közvetettebben, áttételesebben ható szépirodalom művelése. Tudatos helyzetfelismerésből fakadt tehát a folyóirat ilyen tartalmi felépítése. S ezt a szempontot a *Híd* írói és költői is vállalják, mint Gál László például, aki a *Zsír* tábournok és a többiek című versében egyértelműen fogalmazza meg, hogy ilyenkor nincs idő a „szép szavakra”, és saját verséről ezt mondja: